

Ana Bučko¹, Sabina Vidulin²

¹student, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska

²vanredni profesor, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska

¹abucko@unipu.hr; ²sabina.glazba@gmail.com

STUDENTSKI PROJEKT KAO INSPIRACIJA ZA REALIZACIJU GLAZBENE NASTAVE U GIMNAZIJI

Sažetak

Projektna nastava je oduvijek privlačila pozornost odgojno-obrazovnih dionika te je zbog mogućnosti koje pruža, važan segment suvremene nastave. Tijekom studiranja na Muzičkoj akademiji u Puli studenti glazbene pedagogije imaju priliku, uz redovitu nastavu, sudjelovati u različitim izvannastavnim aktivnostima i realizirati projekte s profesorima. Jedan od projekata je i nastavni projekt pod nazivom „Djetinjstvo viđeno očima impresionista: Claude Debussy i Božidar Kunc” koji je za cilj imao predstaviti dijelove dvaju glasovirskih ciklusa inspiriranih svijetom djece i mladeži – Dječji kutić i Mlado lišće. Takav nastavni projekt bio je poticaj za izradu nastavne jedinice *Božidar Kunc – ciklus Mlado lišće op. 20*, namijenjene učenicima trećeg razreda gimnazije. Otvoreni model u nastavi Glazbene umjetnosti daje prostora za oblikovanje nastavne jedinice koja se odmiče od klasične nastave, odnosno od one nastave na koju su učenici naviknuti, stvarajući novo razredno ozračje i motivaciju kao temelj za učenje. Ujedno treba uzeti u obzir da nove generacije učenika odrastaju uz nove tehnologije pa je njihovo uvođenje u nastavu prilika da im se gradivo učini pristupačnijim i zanimljivijim. Nastavna jedinica obuhvaća utvrđivanje stečenih znanja o impresionizmu te obradu hrvatskog skladatelja Božidara Kunca. Pored upoznavanja djela *Draga priča* i *Maštanje o sreći* iz ciklusa *Mlado lišće op. 20*, naglasak se stavlja na emocionalni aspekt kojim se teži prihvaćanju glazbe, ali i sebe.

Ključne reči: studentski projekt, glazbena pedagogija, gimnazija, izvannastavne aktivnosti, Glazbena umjetnost

Cilj, zadaće i svrha predmeta Glazbena umjetnost

Glazbena umjetnost naziv je nastavnog predmeta u hrvatskim gimnazijama. Na tom se predmetu, kroz četverogodišnji program,¹ u kontinuitetu obrađuje povijest glazbe od njezinih početaka do današnjih dana, s naglaskom na usvajanje i unaprjeđivanje glazbenih znanja putem slušanja i muzikološke elaboracije glazbenih djela.

¹ Osim u prirodoslovno-matematičkoj gimnaziji gdje se isti sadržaj realizira kroz dvije godine.

Svrha nastave glazbene umjetnosti, koja se nadovezuje kao takva na glazbenu kulturu² je obrazovati kritičkog slušatelja i poznavatelja glazbe, aktivnog sudionika u kulturno-umjetničkim događanjima sredine u kojoj živi i djeluje. Prema Nastavnom programu za glazbenu umjetnost (1994), cilj je nastave Glazbene umjetnosti omogućiti razumijevanje glazbenih djela svjetske i nacionalne kulturne baštine. Zadaće su brojne, a ovise o makro i mikroplaniranju nastave. Usmjerene su na upoznavanje i učenje glazbenih sastavnica, pamćenje određenog broja glazbenih djela, razumijevanje osnovnih podataka iz povijesti glazbe, na razvoj glazbenoga ukusa, ali i širenje opće kulture. Tako npr. treba: „omogućiti učenicima nastavak upoznavanja izražajnih sredstava glazbe i njenih sastavnica; slušno i teorijski dopuniti poznavanje glazbala i pjevačkih glasova te različitih vrsta izvodačkih sastava (vokalnih, instrumentalnih i kombiniranih); upoznati temeljne glazbene oblike i najtipičnije vrste glazbenih djela; naučiti razlikovati značajke glazbe nastale tijekom pojedinih povijesnih razdoblja i na temelju tih značajki moći približno ustanoviti kojem razdoblju ili stilskom pravcu pripada neko slušano djelo; upoznati veći broj umjetničkih glazbenih djela iz svjetske literature i saznati najznačajnije podatke o njihovim stvarateljima; upoznati vrijedna umjetnička dostignuća hrvatskih ranijih i suvremenih glazbenih stvaratelja; razviti u učenicima želju za samostalnim stjecanjem novih spoznaja i znanja o glazbenoj umjetnosti; osposobiti učenike da na temelju stečenoga znanja mogu sami približno procijeniti umjetničku razinu djela koja slušaju; poticati i razvijati potrebu mladih za praćenje glazbenoga (i cjelokupnoga umjetničkoga) života uže i šire životne sredine; steći svijest o razini cjelokupne hrvatske civilizacije i razviti u učenika želju da i sami njeguju vrijednosti naše glazbene tradicije i sudjeluju u njenoj stalnoj nadogradnji; poticati mladež na izravno osobno sudjelovanje u izvođenju glazbe (u školskim ansamblima ili u umjetničkim društvima izvan škole)” (Nastavni program za glazbenu umjetnost, 1994, 77). Uza sve navedeno, zadatac glazbene umjetnosti su i sljedeće: razvijati sposobnost kritičkoga slušanja; spoznati etičku i estetsku vrijednost umjetničkih glazbenih djela svjetske i nacionalne baštine; razlikovati značajke glazbenih djela ovisno o stilskom razdoblju putem aktivnoga slušanja; usporediti vrijedna umjetnička dostignuća hrvatskih skladatelja u sklopu europskih glazbenih kriterija; poticati kod učenika želju za samostalnim stjecanjem novih spoznaja i znanja o glazbenoj umjetnosti (Vidulin-Orbanić i Duraković, 2012).

Okvirni raspored gradiva četverogodišnjega programa je sljedeći: I. razred: sastavnice glazbenoga govora, razvoj glazbe od njenih početaka do renesanse (do kraja 16. stoljeća); II. razred: barok, galantni stil i bečka klasika (17. i 18. stoljeće); III. razred: od romantizma do impresionizma (19. stoljeće); IV. razred: razvojni pravci glazbene umjetnosti tijekom 20. stoljeća.

² Glazbena kultura je naziv predmeta u hrvatskim osnovnim školama. Izvodi se osam godina, po jedan sat tjedno.

S obzirom na to da će u nastavku biti govora o trećem razredu gimnazijskoga usmjerenja, napominjemo da se u trećem razredu nastavlja rad na upoznavanju glazbe i slušnom razlikovanju glazbenih sastavnica, s naglaskom na razdoblje romantizma i impresionizma. Spoznaju se obilježja glazbe tijekom 19. stoljeća slušanjem i analizom različitih vrsta glazbenih djela³. U *Tablici 1* donosimo popis programskih cjelina i sadržaja za treći razred.

Tablica 1. Nastavni sadržaji u trećem razredu gimnazije

Programske cjeline	Programski sadržaji
Romantizam	Na razmeđu klasike i romantizma (L. van Beethoven); opće značajke romantizma (melodija, harmonija, metar, ritam, tempo, dinamika, glazbala i izvođački sastavi); glazbene vrste – glasovirska minijatura, solo pjesma, simfonijska pjesma, simfonija, koncert; glazbeno scenske vrste – opera, opereta, balet; nacionalne škole
Impresionizam	Opće karakteristike; glazbene značajke stila; C. Debussy, M. Ravel

S obzirom na to da je na snazi još uvijek Nastavni program iz 1994., a da su nakon toga ostvarene dvije važne obrazovne reforme⁴ (2006., i 2010. godine) koje su rezultirale važnim promjenama u nastavnoj praksi, osobito u osnovnim školama, evidentno je da i glazbena nastava u srednjoj školi treba biti osuvremenjena. Navedeno je prepoznato u novoj reformi obrazovnoga sustava koja se, pod nazivom *Škola za život*⁵, eksperimentalno provodi u Hrvatskoj tijekom ove školske godine (2018./2019.)

Smatramo da težište rada treba u većoj mjeri biti postavljeno na aktivnom i dubinskom, a ne samo formalnom upoznavanju glazbenih sastavnica putem pomno biranih glazbenih djela, stavljajući ih u puno širi kontekst, kako umjetnički, tako i društveni pa i emocionalni. Slušanje glazbe ne bi smjelo biti orijentirano isključivo na njegovu spoznajnu dimenziju s naglaskom na analitički pristup već omogućiti učenicima otvoreni koncept uvida u cjelovitu *priču* koja stoji iza skladatelja, skladateljskih postupaka, djela, vremena i uvjeta u kojima je skladatelj živio i određeno djelo nastalo. Integralno poučavanje treba biti u službi cjelokupne

³ Udžbenici za treći razred koji se koriste u hrvatskim gimnazijama jesu: Glazbeni susreti 3. vrste (Perak Lovričević i Ščedrov) te Glazbena umjetnost (Medenica i Palić-Jelavić).

⁴ Više u: Vidulin, S. (2016). Reforme odgojno-obrazovnoga sustava u Hrvatskoj i odjeci na glazbenu nastavu u osnovnoj školi.

⁵ Više u: https://mzo.hr/sites/default/files/dokumenti/2018/OBRAZOVANJE/Nacionalni-kurikulumi/Skola-za-zivot/eksperimentalni_program-skola_za_zivot.pdf (14. 3. 2019.)

percepcije i recepcije djela. Kroz glazbu i putem glazbe u širem smislu učenici doživljavaju i razvijaju spoznajne, emocionalne i motoričke kompetencije na što su ukazali brojni autori (Hallam, 2010; Rickard, Vasquez, Murphy, Gill i Toukhsati, 2010; Roden, Kreutz i Bongard, 2012; Roden i dr., 2014).

Slušanje glazbe, osim spoznajne dimenzije, predstavlja i vid emocionalnog odgoja. Västfjäll (2001), Juslin i Laukka (2004) smatraju da što više učenici slušaju glazbu i uče o glazbi, to će ih više interesirati, a time će imati i dublje emocionalne reakcije na nju. Upravo iz toga razloga Vidulin i Radica (2017) predlažu novi pristup slušanju glazbe u školi: spoznajno-emocionalni. U spoznajno-emocionalnom pristupu, spoznajni dio obilježava upoznavanje i razlikovanje strukturnih glazbenih sastavnica djela, dok se emocionalnim dijelom teži prihvatanju glazbe. „Činjenica je da bolje poznavanje djela, ali i skladatelja, utječe na njezino prihvatanje, a sve navedeno djeluje na emocionalno ispunjenje učenika” (Vidulin i Radica, 2017, 63). Takav pristup promiče stava da slušanje glazbe treba biti u funkciji spoznajnoga, emotivnoga i voljnoga angažiranja učenika, što se postiže upućivanjem učenika na opažanje, otkrivanje, analiziranje, razumijevanje i procjenu glazbenih djela.

Važnu ulogu pritom ima učitelj. Vidulin-Orbanić i Duraković ističu sljedeće (2012, 18): „Njegov je zadatak izabrati optimalan metodički scenarij, odnosno, konkretizirati zadatke i aktivnosti učenika, urediti prostor za učenje te izabrati odgovarajuću nastavnu tehnologiju, primjerenu s pedagoške i metodičke strane.” Korištenje medijskih platformi, suvremenih nastavnih principa, metoda, odgovarajućih nastavnih strategija uz inovativan i kreativan angažman učitelja svakako će pridonijeti tome da zadani programski sadržaji zaista doprinesu unaprjeđivanju znanja i vještina učenika, utječu na njihove doživljajno-spoznajne mogućnosti, vodeći računa o estetskim i umjetničkim kriterijima, zadacima predmeta te zahtjevima suvremene nastave.

Cilj glazbene nastave trebao bi biti, između ostalog, unaprjeđenje kulture slušanja glazbe, a povezano s tim i konkretno znanje o značajnim epohama (stilovima) u glazbenoj umjetnosti, o karakteristikama određenoga djela, njegovim estetskim i umjetničkim vrijednostima u vremenu u kojem je nastalo. Taj će se cilj postići sugestivnim uključivanjem učenika u nastavu, novim *formulama* aktivnog i inovativnog poučavanja, posjećivanjem glazbenih događanja te zadacima proučavanja i istraživanja glazbe putem različitih medija.

Projekt studentica pulskoga Odsjeka za glazbenu pedagogiju

Projekt je aktivnost kojom se, u određenom vremenskom periodu, teži ostvarenju i realizaciji ideje u vidu konkretnog rezultata. Uz poštivanje projektnih etapa: utvrđivanje teme, formuliranje cilja, planiranje, provedba, formuliranje rezultata i predstavljanje rezultata, vrlo važnu ulogu u njegovu provođenju ima tim osoba na čelu s voditeljem.

Na sveučilišnoj razini projekte provode uglavnom profesori, ali uključivanje studenata u cijeli proces i, čak izazovnije, temeljenje projekata na ideji studenata, uz superviziju i koordinaciju profesora, predstavlja, osim izazova, veliki ulog u izvannastavnim mogućnostima koje bi na fakultetskoj razini trebalo osnažiti.

U posljednjoj dekadi na pulskoj Muzičkoj akademiji (Odsjek Glazbene pedagogije) realizirani su brojni projekti u sklopu kolegija Glazbena pedagogija, Metodika nastave glazbe i Povijest glazbe, a ta se interdisciplinarna povezanost društvenog i humanističkog područja proširila i na umjetničko te obuhvatila i kolegij Klavir.

Jedan od zadnjih realiziranih projekata je projekt pod nazivom *Djetinjstvo viđeno očima impresionista: Claude Debussy i Božidar Kunc*⁶. Projekt se sastoji iz dva dijela koji uključuje pisani i izvođački dio. Pisani se dio odnosi na razdoblje impresionizma, skladatelje Claude Debussyja i Božidara Kunca, koji je rezultirao scenarijem za kratki edukativni film *Učenje za ispit*. Pisani dio obuhvaća: opće informacije o razdoblju impresionizma u umjetnosti s naglaskom na glazbeni impresionizam, biografiju i stvaralaštvo Claude Debussyja te analizu ciklusa *Dječji kutić* s odabranim djelima: *Jimbova uspavanka*, *Serenada lutki* i *Snijeg pleše*. Nadalje, istražuje se i analizira lik i djelo Božidara Kunca, kroz njegovu biografiju, stvaralaštvo i klavirski ciklus *Mlado lišće* s odabranim djelima: *Tako je nekoć bilo*, *Maštanje o sreći* i *Draga priča*. Uz proučavanje i istraživanje te analizu odabranih skladbi, izrađen je scenarij za film *Učenje za ispit*.

U projektu je glazbeni stil impresionizma objašnjen od njegovog samog nastajanja usporedno s umjetničkim istoimenim stilom koji uključuje i slikarstvo i poeziju. Biografija Claudea Debussyja, osim općih informacija o skladatelju sadrži i opis načina ulaska u glazbeni svijet, tijekom obrazovanja i kratke crte o privatnom životu. Istaknuta su njegova najznačajnija djela, značajke njegovog skladateljskog sloga te inovativnost koje je unosio u svoje skladbe poput: *Jimbova uspavanka*, *Serenada lutki* i *Snijeg pleše* iz ciklusa *Dječji kutić*. Svako djelo nastalo je određenom skladateljskom inspiracijom koja je u ovom projektu prikazana i pojašnjena kroz opis specifičnosti djela, prikazujući njegovu pozadinsku priču.

Na isti način oblikovana je priča o hrvatskom skladatelju Božidaru Kuncu. Uz osnovne podatke o skladatelju i njegovom obrazovanju, obrađuje se njegova reproduktivna i stvaralačka djelatnost kao i sudbonosna prekretnica, odlazak u Sjedinjene Američke Države. Slijedi opis načina njegova skladateljskoga pristupa te karakteristika djela poput: *Tako je nekoć bilo*, *Maštanje o sreći* i *Draga priča* iz klavirskog ciklusa *Mlado lišće* (op. 20). Pregled završava scenarijem za film *Učenje za ispit*.

Scenarij je pisan za tri ženska lika koja se na uvodnom dijelu filma ponajprije predstavljaju. Radnja se odvija u stanu u kojem se priprema ispit. Prilikom učenja

⁶ U projektu su sudjelovale sljedeće studentice: Ema Ulemek, Elizabeta Jadan, Tena Andrijević, Daniela Zgrablić i Martina Kurelić, pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Lade Duraković i mr. art. Elde Krajcar Percan, umj. savjetnica.

studentice razgovaraju i diskutiraju o razdoblju impresionizma, Debussyju i Kuncu. Kraj filma osmišljen je na način da se nadovezuje na izvođački dio projekta. Film prikazuje proces učenja gradiva o impresionizmu, Claudeu Debussyju i Božidaru Kuncu te rezultat učenja (što su naučile za ispit; jesu li položile ispit). Izvođački dio projekta imao je za cilj predstaviti dijelove dvaju glasovirskih ciklusa inspiriranih svijetom djece i mladeži – *Dječji kutić* i *Mlado lišće*.

Nastup⁷ se sastojao od čitanja, video prikaza skladatelja i umjetničkih izvedbi. Na početku je prikazan film *Učenje za ispit* koji na zabavan način prikazuje teorijsku osnovu projekta, a slijedilo mu je čitanje teksta o impresionizmu. Kratak video ulomak o životu Claudea Debussyja povezan je čitanjem teksta koji se proteže od biografije, stvaralaštva, ciklusa *Dječji kutić* pa sve do predstavljanja djela *Jimbova uspavanka* nastavno na umjetničku interpretaciju. Na isti način predstavljena su i djela *Serenada lutki* i *Snijeg pleše*. Video ulomak o životu Božidara Kunca uveo nas je u njegovu priču. Tekst je obuhvaćao biografiju skladatelja, stvaralaštvo i analizu klavirskog ciklusa *Mlado lišće*. Umjetnička interpretacija djela *Tako je nekoć bilo*, *Maštanje o sreći* i *Draga priča* popraćena je pripadajućim tekstom. Nakon zahvala i završne riječi uslijedio je prikaz videa koja sadrži kompilaciju grešaka sa snimanja. Poznati i pod nazivom *Bloopersi*, osim što su zabavili publiku, ujedno su zaokružili projektnu priču.

Nastavna jedinica „Božidar Kunc – ciklus Mlado lišće op. 20”

Nastavni plan i program Glazbene umjetnosti za gimnazije, iako sadržajno propisan, ostavlja mogućnost uvođenja i nekih drugih sadržaja unutar redovitih nastavnih tema. U trećem razredu gimnazijskog obrazovanja posebne zadaće su učenje obilježja glavnih glazbenih vrsta nastalih tijekom 19. stoljeća, upoznavanje značajki nekih nacionalnih glazbenih stilova i slušno razlikovanje te praćenje građe pojedinih glazbenih djela. Jedna od cjelina je *Impresionizam u glazbi i njegovi odjeci* u sklopu kojeg možemo smjestiti i nastavnu jedinicu „Božidar Kunc – ciklus Mlado lišće”. Kada je u pitanju slušanje glazbe, ovaj skladatelj je primjeren jer se njegova harmonija razvija prema proširenoj tonalitetnosti, što je ujedno i karakteristika impresionističkog glazbenog razdoblja. To nas dovodi i do didaktičke važnosti njegovih sedam stavaka. On je namjernim unošenjem disonanci želio mlade glazbenike pripremiti za zadatke koji ih čekaju kod izvođenja i slušanja suvremenih glazbenih ostvarenja.

Osmišljena nastavna jedinica⁸ realizira se nakon obrade glazbeno-stilskog razdoblja impresionizma i njegovih predstavnika. Obuhvaća rad na skladatelju Božidaru Kuncu i djelima *Draga priča* i *Maštanje o sreći* iz ciklusa *Mlado lišće op. 20*, koji čini sedam kompozicija za klavir.

⁷ Realiziran je 19. travnja 2018. na maloj sceni Istarskog narodnog kazališta – Gradskog kazališta Pula.

⁸ Osmislila Ana Bučko, studentica četvrte godine Glazbene pedagogije.

Artikulacija nastavnog sata prolazi kroz tri faze: uvodni, središnji i završni dio. Uvodni dio orijentiran je na ponavljanje gradiva, odnosno ponavljanje odlika impresionizma. Središnji dio sadrži materijal u vidu video isječka, dok je završni dio rezerviran za zabavu kroz društvenu igru koja osim ponavljanja ključnih pojmova nastavne jedinice ujedno i pospješuje koncentraciju.

S obzirom na to da ćemo artikulaciju nastavne jedinice obraditi s metodičkog aspekta, slijedi kratki prikaz odlika impresionizma, koji je nastao kroz prije opisani projekt studentica.

Impresionizam⁹ je smjer u europskoj umjetnosti iz druge polovice 19. stoljeća i prve polovice 20. stoljeća. Razvio se u Francuskoj, isprva u slikarstvu, a poslije u književnosti i glazbi. Temeljio se na slobodnom izražavanju osobnog dojma viđenog, na oslikavanju izravnih utisaka. Zbog neodređenosti i zamagljenosti obrisa i nepostojanja čvrstih linija kritičari su impresionističke slike smatrali nedovršenim skicama. Simbolistička poezija se, pak, nije temeljila na sadržajnoj zaokruženosti fabule već je sva pažnja bila usmjerena na sugestivnu atmosferu.

U glazbi se impresionizam razvija oko 1890.-te godine kao reakcija na dominaciju Wagnerove glazbe i na pretjeranu izražajnost kasnoromantičara, iako se mnoge značajke impresionizma podudaraju s romantičnim: lirizam, sklonost ujedinjavanju umjetnosti, veličanje prirode. Ipak, impresionisti odbacuju dio romantične tradicije, posebno naslijeđe Beethovenovih simfonija i Wagnerove glazbene drame. Oni posjeduju vlastiti kriterij prema kojem otkrivaju nepoznatu estetsku ljepotu. Karakterizira ga programnost, jer su impresije nužno vezane uz zbivanja iz vanjskog svijeta, a posebno je često uobličavanje akustičkih pojava poput vode, mora, rijeka, fontana, kapljica kiše pomoću tonova. Claude Debussy smatra se najznačajnijim skladateljem europskog impresionizma.

Božidar Kunc¹⁰ rođen je 1903. godine u Zagrebu. U njegovom se domu u svečanim prigodama uvijek muziciralo. Otac je rano uočio njegovu glazbenu nadarenost pa mu je u dobi od devet godina kupio glasovir. Premda je završio i studij prava, glazba je zauvijek ostala u središtu njegova zanimanja. Na studiju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu usredotočio se na dva područja koja će ga zaokupljati čitavog života: pijanizam i skladateljski rad. Neposredno nakon diplome započinje Kuncova bogata koncertantna skladateljska djelatnost.

Prema Hrvatskoj enciklopediji (2019), njegov glazbeni izričaj očituje mješavinu stilova karakterističnu za glazbu prve polovice 20. stoljeća u kojoj ravnopravno sudjeluju kasnoromantično, od glazbene moderne naslijeđeno poimane proširene tonalitetnosti (primjetna kod Kunca osobito na planu harmonije),

⁹ Više u: Opća i nacionalna enciklopedija (2006). Za impresionizam u glazbi više u: Andreis, J. (1989): Povijest glazbe 3 i 4; Tuksar, S. (2000a): Kratka povijest europske glazbe; Michels, U. (2006): Atlas glazbe 1 i 2.; Žmegač, V. (2009): Majstori europske glazbe.

¹⁰ Više u: Andreis, J. (1989), Povijest glazbe 4; Tuksar, S. (2000b), Kratka povijest hrvatske glazbe; Kovačević, K. (1960): Hrvatski kompozitori i njihova djela; Weber, Z. (1995), Impresionizam u hrvatskoj glazbi.

melodijski razvoj koji ukazuje na impresionističko oblikovanje i neoklasicistički smisao za formalni sklad. Unutar Kuncovih 80-ak skladbi (orkestralna, komorna, glasovirska i vokalna djela) po autentičnosti poetskog individualizma ističe se glasovirski opus, u kojem se, kao i u vokalnoj lirici, zrcali skladateljevo iskustvo koncertnoga virtuoza, maštovitog improvizatora i magistralnoga pratitelja (prije svega vlastite sestre, sopranistice Zinke Kunc-Milanov). Na tom je terenu Kunc odnjegovao i svoj vrlo izrazit smisao za zvukovni kolorizam, potom pretočen u orkestralni i komorni medij.

Osim što je Zagrebačka filharmonija izvodila njegova djela, za svoj violinski koncert dobio je prestižnu nagradu „Zlatko Baloković”. Nakon rata nastupao je diljem Hrvatske i tadašnje Jugoslavije kao solist i korepetitor. Sudbonosna prekretnica u Kuncovu životu dogodila se 1951. godina, kada je odlučio slijediti svoju sestru Zinku, čuvenu opernu primadonu, u Sjedinjene Američke Države. Do kraja života svoju je karijeru podredio njezinim nastupima na kojima ju je pratio za glasovinom. U okviru tih koncerata nastupao je i kao solist, izvodeći najčešće vlastite skladbe. Ipak, njegovi su nastupi ostali u sjeni Zinkine umjetnosti. Kuncov se svestran i intenzivan umjetnički angažman posljednjih godina njegova života ispreplitao s krizama i bolešću. Posljednji njegov nastup bio je s detroitskim simfonijskim orkestrom u prepunoj dvorani *Ford auditoriuma*, pred 1900 slušatelja. Božidar Kunc srušio se nakon koncerta u mračnom hodniku. Umro je od srčanog udara 1. travnja 1964. godine. Od samog početka svoje umjetničke karijere Kunc se podjednako bavio klavirom i kompozicijom. Reproduktivna i stvaralačka aktivnost bile su kod njega usko povezane. No, nije se ograničavao samo na svoja djela, već je koncertne programe obogaćivao i djelima svojih kolega i prijatelja pa je tako Kunc zaslužan za afirmaciju hrvatske klavirske glazbe u razdoblju između dva rata.

Brižljivo ispitivanje i odabiranje harmonijskih boja nadasve je karakteristično za ovog umjetnika kojeg se često povezuje upravo s francuskim impresionističkim pokretom na čelu s Debussyjem. Uz impresionističke crte u Kuncovim djelima susreću se i elementi hrvatske tradicijske glazbe, što njegovu stilu daje specifično obilježje. Iz njegovih klavirskih skladbi jasno se razabire njegovo vrsno poznavanje tog glazbala. Među velikim brojem klavirskih kompozicija treba navesti neke najbitnije: *Koncert za klavir i orkestar u h-molu*, *četiri sonate*, *ciklus U poljima*, *Dva nokturna*, *Mlado lišće*, *Bagatele*, *Pet valcera itd.* Osim djela za klavir Kunc je napisao više komornih djela i orkestralnih skladbi u kojima je pokazao izvrsno vladanje instrumentacijom i rafiniranim zvukovnim kombinacijama.

Klavirski ciklus pod naslovom *Mlado lišće* (op. 20) Božidar Kunc je skladao 1933. godine i posvetio ga svojoj majci. Riječ je o kratkim uspomenama iz djetinjstva, pisanim pristupačnim stilom, koji obiluje duhovitim karakterizacijama pojedinih raspoloženja. *Mlado lišće* se ubrzo uvrstilo u najpopularnija domaća djela literature za mlade pijaniste. Treba istaknuti da kompozicija, uza svu jednostavnost klavirskog sloga, zahtijeva suptilnu interpretaciju pa i zbog toga predstavlja vrijedno obogaćenje i dopunu tehničkim vježbama.

Artikulacija nastavne jedinice „Božidar Kunc – ciklus Mlado lišće op. 20”

Uvodni dio:

Nastavni sat započinje ponavljanjem gradiva s prethodnog sata koji se odnosi na glazbeno-stilsko razdoblje impresionizma. Izbor načina ponavljanja gradiva određuje učitelj, ali isto tako jedan od prijedloga je ponavljanje gradiva kroz slušanje određenih djela impresionističkog stila kao što su: *C. Debussy – Clair de Lune*, *M. Ravel – Bolero*, itd. Zadatak učenika bio bi prepoznati naziv djela, skladatelja, vrstu izvođača te ugođaj djela. Tijekom dobivanja odgovora potiče se diskusija kroz koju se ponavljaju opće značajke tog glazbenog stilskog razdoblja.

Središnji dio:

Učenicima se objašnjava kako pored Debussyja i Ravela koji su označili razdoblje impresionizma postoji i hrvatski predstavnik tog glazbeno-stilskog razdoblja pod imenom Božidar Kunc. Pretpostavka je da učenici nisu upoznati sa skladateljem, ali je preporuka provjeriti te, ako ipak postoji pojedinac, iskoristiti otvorenu mogućnost razgovora kao sredstvo motivacije. Slijedi prikazivanje video isječka iz edukativnog filma napravljenog u projektu *Djetinjstvo viđeno očima impresionista: Claude Debussy i Božidar Kunc*, a prikazuje Kuncovu biografiju. Prije prikazivanja videa učenike se upućuje na zadatak praćenja videa uz pisanje natuknica o skladateljevoj biografiji kako bi kasnije mogli prepričati viđeno.

Nakon odgledanog video isječka učitelj uz pomoć učenika na ploči rezimira bitne informacije (Prilog 1) dobivene iz video isječka, uz pisanje imena i prezimena skladatelja u funkciji naslova. Učitelj upoznaje učenike sa klavirskim ciklusom *Mlado lišće op. 20* koji upisuje na ploču kao dopunu naslova te kroz razgovor postavlja pitanje: „S obzirom da se govori o ciklusu koji prikazuje uspomene iz djetinjstva, koje su vaše uspomene?” Prijedlog je da učitelj otkrije neku svoju uspomenu kroz razgovor.

Slijedi slušanje glazbe. Objašnjava se zadatak u kojem jedan učenik sjedi sa slušalicama ispred ostalih učenika okrenut prema njima. Tijekom slušanja „nepoznate” skladbe (skladba *Draga priča*) učenik riječima na glas opisuje ono što čuje i doživljava. Ispred njega nalaze se kartice koje će mu pomoći pri izražavanju (primjer: veselo, veličanstveno, mirno, podsjeća me na ..., melodija se kreće ..., itd.; Prilog 2). Vrlo je važno učenicima objasniti kako nema netočnosti u opisu te da se tijekom slušanja koncentrirano izolira i fokusira na ono što čuje. Ostali učenici prate njegov opis.

Slijedi zajedničko slušanje iste skladbe nakon kojeg se razgovara s učenicima o tome koliko se poistovjećuju ili ne s opisom učenika te što su oni doživjeli. Na kraju razgovora učitelj iznosi naslov skladbe koji zapisuje na ploču.

Slijedi treće slušanje koje je ujedno i analitičko slušanje ne bi li se otkrila dinamika, ugođaj, tempo, kretanje melodije i vrsta izvođača. Nakon slušanja s učenicima se diskutira o postavljenim zadacima te koje karakteristike razdoblja impresionizma otkrivaju, odnosno prepoznaju u ovom djelu.

Na isti način obrađuje se i druga skladba pod nazivom *Maštanje o sreći* s time da slušanje i opisivanje pripadne drugom učeniku. Na kraju se ponavlja gradivo o Kuncu i njegovim djelima.

Završni dio:

Kroz igru *Glazbena opstrukcija* ponavljaju se ključne riječi/pojmovi (Prilog 3) naučeni na nastavi, na način da se razred podijeli u dvije skupine. Svaka skupina ima po jednog predstavnika koji će na jednoj strani učionice stajati i preko slušalice slušati glasnu glazbu (prijedlog: The Prodigy: Firestarter ili Limp Bizkit: Rollin'). S druge strane učionice stajat će ostatak skupine koji će pojedinačno izvlačiti po jedan pojam i taj pojam glasno izgovarati osobi sa slušalicama koja treba pročitati s usana o kojem je pojmu riječ. Pojmovi se odnose na obrađenu nastavnu jedinicu. Igra se izvodi po skupinama zasebno, u trajanju od 2 minute. Skupina s najviše pogodjenih pojmova je pobjednik.

Zaključak

Projektna nastava ima važnu ulogu u suvremenoj nastavi upravo zbog svoje svestranosti i konačnog rezultata koji je u najvećoj mjeri usmjeren na one pojedince koji su i sudjelovali u procesu stvaranja. Kako pojedini projekti ne bi otišli u zaborav, rodila se ideja upravo o nastavnoj jedinici koja koristi postojeći projekt, kako bi se stečeno znanje prenijelo dalje, kroz nešto drugačiji pristup. Otvoren model u nastavi glazbene umjetnosti daje prostora za nastavnu jedinicu koja se odmiče od klasične nastave, odnosno od one nastave na koju su učenici naviknuti, stvarajući novo razredno ozračje i motivaciju kao temelj za učenje.

Prije same artikulacije nastavnoga sata, koristio se materijal iz projekta o impresionizmu i Božidaru Kuncu. Uvodni dio poslužio je ponavljanju gradiva. U središnjem dijelu obrađuje se novo gradivo tj. upoznaje se skladatelj Božidar Kunc kroz prikaz video isječka. Video je ujedno i način motivacije učenika, jer se radi o tehnologiji kojoj su učenici skloni i s kojom su u svakodnevnom doticaju. Sadržaj videa je lako za razumjeti, što omogućava brže svladavanje informacija, a s dobivenim zadatkom zapisivanja bitnih informacija o skladatelju u vidu natuknica, učenici se usavršavaju u vještini izuzimanja bitnog od nebitnog.

U okolini možemo primijetiti kolika je učestalost korištenja slušalice u slušanju ne samo glazbe već i knjiga. Iz tog razloga slušalice su element koji dominira u ovoj nastavnoj jedinici. Kroz slušanje se u nastavnoj jedinici želi maknuti od nekog standarda u nastavi glazbene umjetnosti (traženja glazbenog oblika, primjećivanje dinamike, itd.) te se žele naglasiti osjećaji koje glazba budi tijekom

slušanja. Prihvatanje i razumijevanje tuđih stajališta i doživljaja još je jedna poruka koja se uči kroz glazbu u ovoj nastavnoj jedinici.

U društvenim igrama uživaju djeca i odrasli. Igra *Glazbena opstrukcija*, kroz koju se ponavlja naučeno gradivo putem pojmova u završnom dijelu artikulacije nastavne jedinice, korištena je iz razloga što u svojoj formi sadrži glazbeni segment, ali je ujedno i poveznica s korištenjem slušalica. Djela koja se obrađuju u nastavnoj jedinici svakako su posebna, prvenstveno zbog toga što učenike već na prvo slušanje dovodi do nekog mirnog i sjetnog stanja te su zbog toga prikazana.

Na učitelju je veliki zadatak na koji način prezentirati djela kako bi ih učenici doživjeli, proživjeli i naučili. Osim doživljaja treba omogućiti učenicima da izraze svoje mišljenje, čak i ako nisu u skladu s općim postavkama i standardima društva. Kako bi glazba reflektirala emociju koju nosi, učitelj je taj koji treba naći put. Dakle: glazba = emocija, učitelj = put.

Literatura

- Andreis, Josip (1989). *Povijest glazbe 3 i 4*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje (2019). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=34624#top> [pristup 15. 2. 2019.]
- Hallam, Susan (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. *International Journal of Music Education*, 28(3), 269-289.
- Juslin, Patrik N. & Laukka, Petri (2004). Expression, perception, and induction of musical emotions: A review and a questionnaire study of everyday listening. *Journal of New Music Research*, 33(3), 217-238.
- Kovačević, Krešimir (1960). *Hrvatski kompozitori i njihova djela*. Zagreb: Naprijed.
- Medenica, Nada & Palić-Jelavić, Rozina (2006). *Glazbena umjetnost. Udžbenik za glazbenu umjetnost u trećem razredu gimnazije*. Zagreb: Znanje.
- Michels, Ulrich (2006). *Atlas glazbe 1 i 2*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Nastavni plan i program* (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Perak Lovričević, Nataša & Ščedrov, Ljiljana (2008). *Glazbeni susreti 3. vrste. Udžbenik glazbene umjetnosti za treći razred gimnazije*. Zagreb: Profil.
- Rickard, Nikki; Vasquez, Jorge T., Murphy, Fintan; Gill, Anneliese & Toukhsati, Samia R. (2010). Benefits of a classroom based instrumental music program on verbal memory of primary school children: a longitudinal study. *Australian Journal of Music Education*, 1, 36-47.
- Roden, Ingo; Kreutz, Gunter & Bongard, Stephan (2012). Effects of a school-based instrumental music program on verbal and visual memory in primary school children: a longitudinal study. *Frontiers in Neuroscience*, 6, 572. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3528082/> [pristup 27. 12. 2018.]

Roden, Ingo; Könen, Tanja; Bongard, Stephan; Frankenberg, Emily; Friedrich, Esther Kamala & Kreutz, Gunter (2014). Effects of music training on attention, processing speed and cognitive music abilities—findings from a longitudinal study. *Applied Cognitive Psychology*, 28(4), 545-557.

Tuksar, Stanislav (2000a). *Kratka povijest europske glazbe*. Zagreb: Matica hrvatska.

Tuksar, Stanislav (2000b). *Kratka povijest hrvatske glazbe*. Zagreb: Matica hrvatska.

Västfjäll, Daniel (2001). Emotion induction through music: A review of the musical mood induction procedure. *Musicae Scientiae*, 5(1_suppl), 173-211.

Vujić, Antun, ur. (2006). *Opća i nacionalna enciklopedija u 20 knjiga*, IX. knjiga. Zagreb, Pro Leksis i Večernji list.

Vidulin, Sabina (2016). Reforme odgojno-obrazovnoga sustava u Hrvatskoj i odjeci na glazbenu nastavu u osnovnoj školi. U: Hadžić, Fatima (urednica), *Zbornik radova 9. Međunarodni simpozij „Muzika u društvu”* (312-325). Sarajevo: Muzikološko društvo, Muzička akademija.

Vidulin-Orbanić, Sabina& Duraković, Lada (2012). *Metodički aspekti obrade muzikoloških sadržaja: mediji u nastavi glazbe*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Vidulin, Sabina & Radica, Davorka (2017). Spoznajno-emocionalni pristup slušanju glazbe u školi: teorijsko polazište. U: Vidulin, Sabina (urednica). *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena* 5(55-71). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Žmegač, Viktor (2009). *Majstori europske glazbe*. Zagreb: Matica hrvatska.

Weber, Zdenka (1995). *Impresionizam u hrvatskoj glazbi – Recepcija glazbe Claudea Debussyja u Hrvatskoj 1918. – 1940*. Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske.

PRILOZI

Prilog 1. Plan ploče

BOŽIDAR KUNC – ciklus Mlado lišće op. 20

- rođen u Zagrebu
- s 9 godina počeo svirati klavir
- završio pravo, kompoziciju i klavir na MA u Zagrebu
- nagrada Zlatko Baloković
- radio na MA u Zagrebu
- preselio se u SAD kako bi korepetirao svojoj sestri Zinki Kunc (operna pjevačica)
- pisao sve glazbene vrste osim opere
- posebno zanimanje za klavir

Glazbeni brojevi: Draga priča, Maštanje o sreći

Prilog 2. Izrazi za opis glazbenoga djela

SJETNO	MIRNO	VESELO	PODSJEĆA ME NA...	TUŽNO	POKRETNO
MELODIJA SE JASNO ČUJE	GLAZBA OPISUJE SLIKU...	PJEVNO	SVEČANO	SLOBODNO	VELIČANSTVENO
NAPETO	OPUŠTENO	VISOKI TONOVI	MELODIJA SE KREĆE KAO...	SKOKOVITI TONOVI	MELODIJA RASTE
USPORENO	POPUT GOVORA	HODAJUĆI	PRATNJA JE...	UŽURBANO	OSJEĆAJNO
ZBUNJENO	NJEŽNO	RASPJEVANO	BOLNO	ŠALJIVO	NEMIRNO

Prilog 3. Ponavljanje gradiva

1.	Božidar
2.	Kunc
3.	Ciklus
4.	Djetinjstvo
5.	Priča
6.	Maštanje
7.	Klavir
8.	Impresionizam
9.	Zinka
10.	Baloković
11.	Mlado lišće
12.	Sreća
13.	Uspomene
14.	Majka
15.	Interpretacija
16.	Opus
17.	Dvadeset
18.	Amerika
19.	Kompozicija
20.	Pravo

STUDENT PROJECT AS AN INSPIRATIONAL MUSIC TEACHING IN GYMNASIUM

Project teaching has always attracted attention of the educational community, and because of its versatility is an important segment in contemporary teaching. While studying at the Academy of Music in Pula, music pedagogy students have the opportunity, within regular classes, to take part in various extracurricular activities, as project realization. One of the lesson-project is titled "Childhood Viewed by Impressionists: Claude Debussy and Božidar Kunc", which aimed to present parts of two piano cycles inspired by the world of children and young people – *Dječji kutić* and *Mlado lišće*. This project was an encouragement for the realization of the teaching lesson *Božidar Kunc – Cycle Mlado lišće op. 20*, intended for the students of the third grade in Gymnasium. The open model in teaching music gives space to such teaching unit that moves away from classical teaching, from the lesson to which students are accustomed, creating a new classroom atmosphere and motivation as the basis for learning. New generations of students are growing up with some new technologies, so their introduction in teaching is an opportunity to make them more accessible and interesting. The teaching unit includes the repetition of the characteristics of the musical style of Impressionism and the elaboration of the Croatian composer Božidar Kunc, and with the elaboration of the work *Draga priča* and *Maštanje o sreći* from the cycle *Mlado lišće op. 20*, in addition to the musical-cognitive elements, the emphasis is on the emotional aspect, which means acceptance of music, as well as students themselves.

Keywords: student project, music pedagogy, gymnasium, extracurricular activities, teaching music